

VOORSTEL AAN DE RAAD

Voorstel van: College van burgemeester en wethouders
Portefeuillehouder: Burgemeester C.J.M. van den Elsen
Commissie: Bestuur en Samenleving

Documentnummer
679096

Zaaknummer
659725

Datum voorstel: 16 september 2025

Onderwerp: Raadsvoorstel tot deelname aan derde experiment met een nieuw stembiljet.

Inleiding:

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (hierna BZK) werkt aan de ontwikkeling van een nieuw stembiljet dat kleiner is en daardoor handzamer is voor de kiezer en voor stembureauleden makkelijker te tellen. De Gemeenteraad heeft op 05-06-2025 besloten deel te nemen aan het volgend experiment. (bijlage 1 raadsbesluit d.d. 05-06-2025). De verwachting was dat dit voor de Gemeenteraadsverkiezingen van 2026 zou zijn. Echter door de val van het kabinet vindt het volgende (tweede) experiment met het nieuwe stembiljet plaats op 29 oktober 2025. Daardoor dient voor het derde experiment een afzonderlijk besluit te worden genomen. Ook voor het derde experiment is de gemeente Boekel opnieuw uitgenodigd deel te nemen (bijlage 2 Uitnodiging voor deelname aan het vervolg van het experiment met het nieuwe stembiljet bij de gemeenteraadsverkiezingen).

Geadviseerd besluit

1. Deel te nemen aan het derde experiment van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties met een nieuw stembiljet.

Toelichting

1.1 Het ministerie van BZK werkt aan de ontwikkeling van een nieuw model stembiljet. Dit is nodig, omdat het huidige stembiljet te groot is en daardoor zowel voor de stembureauleden als voor veel kiezers lastig hanteerbaar is. Ook gemeenten en de Kiesraad vragen al geruime tijd om ontwikkeling van een nieuw stembiljet dat een kleiner formaat heeft, beter leesbaar is, makkelijker in gebruik is in combinatie met hulpmiddelen en voor stembureauleden makkelijker en sneller te tellen is. Door middel van het experiment wordt gekeken welke aandachtspunten er in de praktijk nog zijn, voordat overgegaan kan worden tot wijziging van de Kieswet. Sinds 2012 zijn verschillende modellen van een nieuw stembiljet getest. Hier zijn ook verschillende doelgroepen bij betrokken. Deze testen hebben geleid tot het model stembiljet waarmee nu opnieuw zal worden geëxperimenteerd. De gemeente Boekel zal bij de verkiezingen van de Tweede Kamer van 29 oktober 2025 deelnemen aan het tweede experiment.

1.2 Voor het eerste experiment heeft de gemeente een eenmalige tegemoetkoming ontvangen van €20.000,00. Met deze tegemoetkoming zijn de meerkosten voor materialen en extra personele inzet ruimschoots vergoed. Bij het schrijven van dit voorstel moet het tweede experiment nog plaatsvinden, waardoor voor het tweede experiment nog geen tegemoetkoming is ontvangen, danwel evaluatiegegevens bekend zijn. Het aantal stemlocaties, stembureauleden en tellers zal bij het derde experiment nagenoeg gelijk zijn. De verwachting is dat de kosten en vergoedingen voor het derde experiment vergelijkbaar zullen zijn.

Aandachtspunten bij dit besluit:

1. Er wordt geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet dat:
 - beter te hanteren is voor kiezers

- makkelijker te tellen is door stembureauleden
- beter te gebruiken is in combinatie met een hulpmiddel zoals de stemmal voor blinde en slechtziende kiezers
- geschikt is om in de toekomst elektronisch te tellen.

2. De kiezer stemt door middel van het inkleuren van een stemvakje voor:

- de partij (bovenste helft van het stembiljet, hier is nu ook plek voor een logo)
- een kandidaat van die partij (onderste helft stembiljet).

3. Op het nieuwe stembiljet staan op de bovenste helft de partijen en logo's van de partijen en op de onderste helft staan kandidaatnummers. De namen van de kandidaten staan in het overzicht van kandidaten. Kiezers krijgen dit overzicht voorafgaand aan de verkiezing thuisgestuurd, net als met het huidige stembiljet. Zo kunnen ze, als ze dat willen, zich vooraf thuis alvast voorbereiden. Het overzicht van kandidaten ligt ook in boekvorm in ieder stemhokje en hangt als poster in ieder stemlokaal.

4. Binnen de gemeentegrenzen wordt uitgebreid gecommuniceerd richting kiezers over het nieuwe stembiljet. Zodat zij zo goed mogelijk zijn voorbereid op stemmen met het nieuwe stembiljet. Naar aanleiding van de eerdere experimenten wordt de communicatie en voorlichting aan kiezers verder ontwikkeld en verbeterd.

5. De bezetting van het stembureau wordt uitgebreid met een vierde lid. Naast de reguliere taken en verantwoordelijkheden, krijgt dit stembureaulid er tijdens het experiment een belangrijke taak bij. Namelijk, het actief voorlichten en uitleg geven over het nieuwe stembiljet aan kiezers in het stemlokaal en het beantwoorden van vragen van kiezers. Om die extra taak goed uit te kunnen voeren stelt het ministerie van BZK een vierde stembureaulid verplicht tijdens het experiment.

Kanttekeningen

Uit de resultaten van de evaluatie van het eerste experiment is gebleken dat het aantal ongeldige stemmen hoger was in de experimentgemeenten dan in gemeenten waar gestemd werd met het reguliere stembiljet. In Boekel waren er bij het eerste experiment 32 (0,81%) ongeldige stemmen. Omdat dit aantal niet substantieel is, is het voor ons geen reden niet aan het nieuwe experiment deel te nemen. Om het aantal ongeldige stemmen met het nieuwe stembiljet te verminderen zal er extra aandacht worden besteed aan het voorlichten van kiezers over het uitbrengen van een geldige stem, zodat het aantal ongeldige stemmen tot een minimum beperkt zal blijven.

Financiën

De meerkosten van het experiment ten opzichte van een reguliere verkiezing worden via een eenmalige uitkering vergoed door het ministerie van BZK. De vergoeding is van die omvang dat het de totale meerkosten, zowel de projectkosten als personele kosten, afdekt.

Effecten BTW-BCF-VPB

De BTW is declarabel bij het btw-compensatiefonds, derhalve geen kostencomponent.

Participatie

Experiment wordt vanuit BZK ondersteund.

Alternatieven

U kunt ervoor kiezen niet deel te nemen.

Voordeel: geen extra werk

Nadeel: geen gelegenheid als gemeente Boekel een nieuwe positieve bijdrage te leveren aan de mogelijke landelijke invoering van een nieuw model stembiljet.

Communicatie/publicatie

Een landelijke campagne over 'stemmen met een nieuw stembiljet' is nog niet mogelijk. Samen met BZK wordt een communicatiestrategie gemaakt richting de kiezers van de gemeente Boekel, wat wordt begeleid door een communicatiebureau. Het (vooraf) informeren van verschillende groepen kiesgerechtigden is een belangrijk onderdeel van het experiment. Bij een experiment gaan kiezers stemmen met een nieuw stembiljet en hoewel eerder deelgenomen, zullen kiezers daaraan moeten wennen. Vanuit BZK worden diverse middelen ontwikkeld, zoals: een flyer met uitleg over het nieuwe stembiljet voor bij de stempas, posters en banners en een website met informatie. Een belangrijk aandachtspunt is het bereiken van bepaalde groepen kiesgerechtigden, zoals ouderen, kiezers die de Nederlandse taal minder goed beheersen of blinden en slechtzienden. Een oefenvoorziening zal in de hal van het gemeentehuis worden ingericht. Belangstellenden kunnen zonder afspraak – tijdens openingstijden - oefenen of nadere uitleg krijgen over het nieuwe stembiljet.

Uitvoering/Vervolg

- De gemeente organiseert de verkiezingen, zorgt voor de juiste bezetting van de stembureaus en leveren op verzoek input ten behoeve van de evaluatie. Het ministerie van BZK ondersteunt bij de productie van en controle op de middelen en materialen en bij het opleiden van stembureauleden.
- Wanneer de Gemeenteraad instemt met deelname aan het derde experiment met een nieuw stembiljet kan de minister van BZK de Gemeente Boekel aanwijzen als experimenteergemeente.
- Evaluatie is een belangrijk onderdeel van het experiment. Samen met het BZK zal het experiment worden geëvalueerd.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Boekel

De secretaris

De burgemeester

J.G. Marcic

C.J.M. van den Elsen

Bijlage(n)

1. Raadsbesluit d.d. 05-06-2025.
2. Uitnodiging voor deelname aan het vervolg van het experiment met het nieuwe stembiljet bij de gemeenteraadsverkiezingen.
3. Raadsbesluit tot deelname aan derde experiment met een nieuw stembiljet.